

ISBURĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANUL II.

No. 24

SUMARUL:

- I. Petrovici* Mihai Viteazul
D. Nanu Dragostea
Ion Buzdugan Seceriși de aur
Constanța Marina-Moscu Alecu Brădeanu
Alexandrina Scurtu În seară
Maiorul Gheorghe Brăescu Bolocan
Ana din Coștilă Răsărit de soare

CRONICI:

L. Rebreanu: Teatrul Modern; Nepoftitul

Editura ALCALAY & Co.

Apare Sâmbătă

UN LEU

A apărut:

E. LOVINESCU

„CRITICE“

VOL. I și II

EDIȚIA II

à Lei 8.—

EDITURA ALCALAY

SBURATORUL

REVISTA SĂPTĂMĂNALĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

BCU Cluj / Central Library Cluj

F. Aderca, Gh. Brăescu, Ion Buzdugan, Luca Ion Caragiale, Al. Cazaban, G. Cair, Gh. Comea, Maria Cunțan, Ludovic Dăuș, R. Dăneșescu, V. Demetrius, A. Dominic, Alexis V. Dracules, Victor Eftimiu, Elena Farago, Ion Săn-Giorgiu, Ion Al. George, Otilia Ghibu I. Gorun, G. Gregorian, M. Iorgulescu, Ignotus, D. Iov, E. Lovinescu, M. Lunganu, N. Mihaescu-Niglim, Virgiliu Moscovici, A. Moșoiu, Constanța Marino-Roscu, A. Măndru, Levin Marian, Claudia Millian, Corneliu Moldovanu, G. Murdu, D. Neau, C. Nariș, Ramiro Ortiz, Maria Pamfilo, Hortensia Papadat-Bengescu, M. Pașcanu, I. Poitx, Ion Pinat, Al. Popescu Telega, Dragoș Protopopescu, I. Petrovici, Al. Rădu, C. Rubreanu, Eugen Relgis, Marcel N. Romanescu, G. Rotieș, Al. Terzianu, M. Santelevid, Alexandrina Scurtu, F. Șirato, G. Siliu, Barbu Solescu, Al. T. Stanculescu, G. Stratulat, Caton Theodorian, A. Toma, Ada Umbră, T. Vănoș, C. Văscărescu.

ABONAMENTE:

UN AN LEI 50 — ȘASE LUNI LEI 30

Pentru învățători, profesori și studenți

UN AN LEI 40

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 1 LEU

SBURATORUL se găsește de vânzare la toate librăriile și chieșcu-
rite de ziare din România Mare

*Abonamentele se primesc la Librăria Alcalay & Co. și la administrația
revistei.*

Administrația: Strada Sărindar No. 14

— BUCUREȘTI —

**Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe
adresa d-lui E. Lovinescu, Câmpineanu, 40**

SBURĂTORUL

REVISTA LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

• Director : E. LOVINESCU

MIHAI-VITEAZUL ¹⁾

Un suflet nu poate avea odihnă câtă vreme nu-i se împlinesc năzuințele sale. Aceasta ne-o închipuim, nu numai pentru timpul cât stă în camera pământească a trupului, dar, și după ce se desface de dânsul, ducându-se în lumi pe care mintea noastră le bănuiește fără a le putea pătrunde în deajuns. Dacă a fost un suflet ursit la sbucium și îndelungă frământare, desigur e fost acela al lui Mihai Viteazul, care acum 300 de ani a conceput, atingându-l o clipă, un vis prea urias ca să se poată înfăptui repede, un vis care părea cutezător chiar pentru zilele noastre și de împlinirea surprinzătoare a căruia nu suntem desmeticiți nici azi. Năzuința de a se intrupa vechea Dacie dispărută, ca Stat actual, năzuința această trăită, fie și instinctiv la 1600, nu putea să nu pedepsească sufletul care a îndrăsnit să o aibă așa de curând la un neastâmpăr, al cărui capăt nu se putea întrezări. Solidar cu acest suflet, căruia i-a slujit cândva de adăpost, nici trupul lui Mihai Viteazul nu s'a putut bucura de pacea morților și de somnul adormiților întru veci.

Străpuns la Turda de sulfa dușmană, care pe aceste meleaguri cântă să stăpânească fără drept, batjocorit de o sălbăcie neomenoasă, stărtecat cu o ură care va fi crezut că nimicind un om, desființează o cauză și distruge o pretențiune, care totuș nu putea să moară niciodată, corpul Marelui Voevod a fost tăiat în două despărțindu se brațul care înfăptuise de capul care a conceput. Nici fărâmișat, trupul Domnitorului nostru nu s'a putut contopi cu acea țărăniță care nu mai știe de sbucium și de prigoie.

Teasta sa scăpată de mâini pioase și prevăzătoare, cari au înțeles de câtă însemnătate este să procure urmașilor o moaște pentru închinare, a trecut înapoi Carpații, îndărătul cărora sufletul românesc își adună energiile și își întreține nădejtile pentru o faptă care putea să întârzie, dar la care nu era posibil să se renunțe vreodată.

Aci la poalele munților, pe drumul trecătorilor, tidva

1) Publicăm frumoasa cuvântare a colaboratorului nostru, rostită în numele Adunării deputaților, în ziua de 26 August, la Mănăstirea Dealului cu ocazia aducerii capului lui Mihai Viteazul.

care condus se atâtea oști biruitoare, așteptă neconținut să primească defilarea oștirii strănepoților, cărora le arătase drumul și îi învățase biruința, Capul își căută trupul, nepăsător la urma urmei dacă se vor împreună sau nu în aceeaș criptă, dar ținând mai presus de orice la alta: ca să se împreune în aceeaș țară ținuturile în cari se aflau fiecare din ele.

A așteptat trei veacuri, fără să vadă armate cari să suie pentru a elibera, ei din când în când armate cari scoborau pentru a robi.

În sfârșit, într'un ceas, pe care cartea istoriei îl va însemna cu o slovă deosebit de strălucitoare, oștile României renăscute, cari învățaseră mai înainte calea Dunării, au luat drumul muntelui. Cel d'întâi Rege al României, izbăvise țara lui Mihai Viteazul de suzeranitatea dela sud. Era menirea celui de al doilea Rege—care și-a însușit năzuințele neamului și n'a confundat o clipă gurile Dunării cu izvoarele ei—să aducă Voevodului ucis la Turda, deplină împăcare și deplină odihnă.

În groasnică restriște care a precedat biruința, rămășița pământescă a lui Mihai Viteazul a mai adăugat o pribegie, la acelea pe cari le cunoscuse Voevodul în agitata lui viață. D'impreună cu armatele noastre întoarse de furtună, craniul revenit astăzi la mănăstirea Dealului, și-a aflat adăpost în acea Moldovă, care știind să se apere, a putut să ocrotească.

Iașul, a adăpostit în nenorocire, alături de Regele, care avea să facă România Mare, țeasta Voevodului care o urzise cel dintâi. Mihai Viteazul a întovărășit în Moldova pe Regele care se retrăsese pentru suprema încordare. Întoarcerea triumfătoare a Regelui Ferdinand la locul său de scaun și de stăpânire, a făcut cu puțință și întoarcerea lui Mihai-Vodă la locul său de odihnă, de data asta întregă și neturbată.

Odihnește-te în pace între zidurile mănăstirii dela Dealul, lângă Târgoviștea ruinelor istorice și a staffilor încoronate. Dormi; nici turcul nu ne mai sughe, nici austriacul nu ne mai înșeală, nici ungurul nu ne mai batjocorește. Pe pământul dreptului nostru, stăpânii suntem noi și aci unde te afli, și la Alba-Iulia, unde ai intrat victorios și la Turda unde ai pătimit ca un mucenic. Iar acel care a avut neîntrecuta cinste să fie delegat aci de Camera românească, vorbește acum în numele unei Camere care nu mai e a unei frânturi de țară, ci a Românilor de pretutindenii.

Dormi, căci morții războiului din urmă ți-au făcut țara întregă cum ai vrut-o, iar noi aceștia vii, îți făgăduim că o vom ține neștirbită mai departe.

Iar voi, ziduri ale mănăstirii dela Dealul, care d'impreună cu cele dela Patna sunteți cele mai fericite și mai glorioase dintre ziduri,—păziți liniștea neturbată a eroului care s'a frământat prea mult pentru ca să nu se odihnească de acum înainte, și a avut griji prea grele ca să n'aibă țărâna ușoară!

Dragostea

Pituliș

Primăvara, prin frunziș,
Din pământ, din iarbă verde
Vine dragostea, furiș,
Și te-adoarme, și te pierde
 Lațu 'ntinde
 Te cuprinde
Focul gândului ți-aprinde...

De cu seară
Până 'n zori
Arzi în pară
Și nu mori!
Căci te-a 'ncins
Peste mijloc
Ne văzut, un braț de foc,
Și a prins
Să te desmierde
Ochi cu genele resfrânte
Dulci, ascunși ca fructul murei...

Și gropița din bărbie
Și din unghiurile gurei
 Te îmbie
 La săruturi,
Cum o floare cheamă fluturi,
Din paharu-i să le dee
Roua cerului s'o bee.

De acum mintea ți-i legată
De tulpina i fermecată:
N'ai astâmpăr, n'ai nici somn
Nu mai ești pe tine domn!

BIBLIOTECA POPORALĂ

Medias

6 Decembrie 1931

*În zădăr bați din picior:
Ești legat, cătușă-i grea,
Nu se pleacă așa ușor
Când vrei tu, — ci când vrea ea!*

Pitulis

*Sub tomnătecul Irunziș,
Pe pustia cărărușă,
Pleacă dragostea furis,
Și te lasă după ușă
Numai scrum, numai cenușă..*

*Iar sub spuză a mai lăsat
O schintee licărindă,
De s'o întoarce iar prin sat
Și-o mai vrea, — să mi te-aprindă!*

D. NANU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seceriș de aur

*Se îndeaie grânele pe dealuri
Sub spicele de aur coapte,
Iar vântul ca pe-un râu de lapte
Înceață lanurile'n valuri.*

*În vale murmură în șoapte
Pârâul, șerpuind sub maluri,
Iar negura cu-albastre șaluri
Îmbroboade pământu'n noapte.*

*Din câmp se scurg secerătorii...
O, voi ce vă treziți cu zorii —
Să adunați în clăi tezaur, —*

*Când veți porni să încingeți hora
Pe lanul vostru al tuturor —
Voi oși la seceriș de aur ?..*

ION BUZDUGAN

ALECU BRĂDEANU

II

Cu lipsa oricărui gând și cu acea rigiditate a trupului ce o dau loviturile sufletului, Lucia, în odaia ei, stă de un timp pe marginea unui scaun și cu ochi stânși, fără a putea vedea nimic, se uită fixă într'un loc; fața-i palidă capătă deodată, un reflex plumburiu, buzele îi tremură într'una și mâinile, împreunate, cu degetele strânse între ele, au mișcări involuntare și tresăriri ce, încet, încet, par a o desmetici.

«Cuconță, a venit domnul Stroescu, să-l poftesc?»

Lucia se uită spre ușe și cu disperarea înecatului ce-și pune toată nădejdea într'un putregaiu, alege să la prietenul din prag și îi cade în brațe plângând.

— Ce-i, Lucico? Ce-i fetițo? Ce s'a întâmplat? O mai fi cum-părat Alecu ceva ce nu-ți trebuie...

— Nu, nu, e oribil, nu-ți pot spune.

Deslușește bătrânul din glasu-i stins de emoție.

— Mie? Mie să nu-mi spui tot, Lucico?

— Ce? Ce să-ți spun oare? Imi pare că am căzut din cer într'un abis negru și fără de fund; e îngrozitor ce mi se întâmplă.

— Dar spune, spune odată ce-i? Nu-s eu și mama și tatăl tău de când ei nu mai sunt?

Amintirea părinților pare a mări durerea Luciei și pe fața-i străvezie se revarsă șiroaie de lacrimi.

— Eu nu te pot vedea plângând și de ai motive ce nu trebuie să le știu, mă duc...

— Nu, nu, stai, Alecule, nu mă lăsa, niciodată nu m'am simțit mai străină și singură pe lume.

Spune-mi, spune-mi ce să fac? sfătuește-mă, ajută-mă.

— În ce și cum, Lucico?

— Mă pierd; nenorocirea e atât de mare încât nu știu spune unde sunt..

— Spune, fetițoo tot, tot; prevăd că-i la mijloc ceva gelozie; așa-i? Asta vine după șapte ani de căsătorie ca și părul alb pe la patruzeci!

— Nu glumi, oh! nu glumi, imi faci rău. Ascultă:

Observam de un timp la Alecu o curioasă atitudine față de femei.

— N'am simțit? Las că știu eu observațiile voastre, ale femeilor cinstite, vedeți numai adultere în orice colț..

— Taci și ascultă până la sfârșit ce grozăvie, ce desgust... Nu era ceia ce se zice «flirt» nu, era ceva tăcut ascuns, pățimași, ce se pornea ca un val din toată ființa lui înaintea unei femei din orice strat social ar fi fost.

— Cum? Ce fel de val?

— Nu știu concretiza altfel; era o putere neînchipuită care-ți ținea din ochi și conștient parcă de acest lucru, cu aproape aceeași putere și perversiune, o ascundea.

— Bine că ascundea, să n'o fi putut face era mai rău... Așa-s bărbații, Lucico, s'ar uita la femei prin stereoscop și, cum nu-l au la îndemână, se uită cu ochii măriți, altfel s'ar mai ști oare din ce descind?.. Se uită, ce rău fac? Și dacă Alecu socotește că face rău, uitându-se, își ispășește și micul păcat.

— Acea despoiere a femeii, cu gândul, mă degusta într'un chip fizic chiar, dar mândria mea m'a reținut întotdeauna să i-o spun.

«Dacă asta pornește din firea lui, a-i vorbi e a-i trezi ipocrizia», mi-am zis eu, și acest viciu m'a înspăimântat oricând.

— Atât?

— O, nu, e din nenorocire mai rău. Sunt două trei luni de când în toată purtarea lui față de mine era ceva schimbat; devenise deodată nerăbdător, irascibil, violent chiar.

— Ce vrei, draga mea, e enervat de tot ce are pe cap; gânditu-te-ai tu vreodată că acest om se va avânta atât? Că va ajunge să conducă întreprinderi mari și va realiza într'un timp relativ scurt, un imens capital, gânditu-te-ai? Or, ca să ajungi aci consumi, se înțelege, din ființa ta și, consumând, e fatal să ai din când în când nerăbdări, slăbiciuni morale chiar.

— Alecu minte, l'am prins de mai multe ori mințind.

Mi-a spus că a fost la Iași când el stătuse două zile la București, am avut probe...

— Trebuie să fi fost pentru vre-o cauză bună; o fi vrut să-ți facă vre-o surpriză și tu, ca femeile...

Curioase mai sunteți, dar aveți dreptatea voastră, e incontestabil, aparența e de astă dată contra lui.

— Asta-i nimic pe lângă ce-a mai fost. L'am văzut, prin oglindă, când cu privirea aceia, în care-i atât de puțin omenesc, s'a repezit la Ioana și a sărutat-o da. a sărutat-o pe Ioana.

— Aaa, aici e un pic de viciu și trebuie să ne îngrijim; e' est l'occasion qui fait le larron, evită.

— Eu? Eu să-i iau din cale fameia? Mai bine mor. Am să divorțez, nu mai pot suferi înjosirea tatălui copiilor mei.

— Ce copil ești și ce puțin știi din viață. Cinstea bărbaților stă toată în viața ce au dus în prima tinereță, în priceperea și puterea lor de a ascunde și.. în vârstă diaga mea. Cu cât sunt bărbații mai neîndemânatici în a-și ascunde strămoșeasca patimă, cu atât ar trebui să se bucure femeile mai mult. Contrar unor teorii mi-am dat când-va seama că preocupările mai mari stârnesc simțurile, curat ca vântul năprasnic care mătură tot ce-i pe pământ până ce dă de lut..

Natura, geloasă parcă de ce-i neomenesc, aduce ca'n farmec omul acolo de unde a plecat.

„La casă cu oameni tineri servitori sbârciți“ s'at bun și vechiu draga mea; trebuie să înălțurate ocaziile, m'ai înțeles.

— Ocaziile? Venit am oare pe lume pentru acest scop?

Ce umilință și desgust!

— Trebuie să judeci, Lucio, aveți copii, averea vi-i mare însă așa cum se găsește astăzi trebuie toată priceperea, toată îndrăzneala și toată voința lui Brădeanu ca s'o lămurească și să-i poată zice, în gura mare, *un copital*. De aceia fă-i liniște, nu-l tulbura, gândește-te că e pentru viitorul vostru și al copiilor voștri, prefă-te că n'ai văzut nimic, fii drăgălașă ca ori când, păcatul nu-i atât de mare și zău că e de ertat.

Bătrânul Stroescu șterge încetșor lacrămile Luciei, o desmiardă și plecând îi cere să-i făgăduiască că va face tot.

Gândurile Luciei se frământă, fără ca din loviturile lor să sclipească lumina ce i-ar arăta calea de îndreptare; închide ochii și, în întineric, vede necontenit mari, lucioși și stranii, ochii bărbatu-său urmărind, cu patimă, mișcarea vreunei coapse ori privirea altor ochi; îl aude mințind și, în tăcerea odăiei, fără să vrea, se pomenește astupându și urechile; amintindu-și apoi de multe întâmplări, vede viața ascunsă a bărbatu-său ca printr'o pânză străvezie fără a o putea înțelege în vre-un chip. Ca reflexul cerului posomorât în băltoacele ce rămân după revărsările mari, urmele mahnirei Luciei se arată în orice mișcare și 'n orice gând. Supraveghează astăzi gospodăria prin obicei și adese ori se surprinde rămânând într'un loc cu gândul aiurea în acea slăbiciune firească ce-o dau zguduiriile sufletești.

La masă, în fața ei, Brădeanu mănâncă cu ochii plecați în farfurie și aruncă, cum poate, priviri piezișe servitoarei ce-i răspunde cu schime deprinse de multă vreme în casele boareștii; cercetând apoi cu îndoaială fața Luciei și părând a se încredința de ceva nesigur, înghite înainte liniștit.

— Ai cetit toate scrisorile?

Intreabă Lucia pentru a nu tăcea.

— Da.

— Ți-a spus Preda de Iacob?

— Da.

— Ce faci?

— Ce trebuie.

— Vezi, poate că nu-i atât de vinovat.

— Știu ce am de făcut, tu vezi-ți de casă...

— Da și tocmai vream să ți spun să socotești pe Ioana.

— Cu ce ti-a greșit?

— Nimic, nu-i pentru noi.

— Asta i un motiv? Și pe urmă cine să ne servească? Iar am să te aud: «scrie polițaiului, adă-mi servitoare din București» parcă eu numai grija asta o am.

— Ai mai multe și între aceste grija de a te scobori până la servitoare..

— Ești nebună, minți!

— Te am văzut azi, în biurou.

— Minți, minți, minți, ești nebună, minți.

Țipă Brădeanu îngălbenindu-se și, cu ochii albi și rătăciți iese bombănind în sală.

Luciei, înlemnită lângă masă, i se pare deodată că-i în altă

lume, departe în pustiu unde se afundă într'un nămol adânc neputând cere nimănui ajutor.

— Cuconiță, cuconiță!..

Chiamă încet servitoarea bătrână bătând în ușă.

— Ce-i, mamă Catrino?

— Domnu Preda vrea să vorbească cu domnu ori cu d-voastră.

— Domnu nu-i acasă?

— Nu, a plecat adineauri cu o trăsură de piață și mi-a spus Ion, care s'a întors cu caii dela potcovit, că l'a întâlnit prin țigănie...

«În țigănie... Ce-o fi făcând pe acolo oare?» Se întreabă Lucia îngălbenind și, aruncându-și o rochie de casă, iese grăbită în sală.

— Bună ziua, domnule Preda, ce zor ai? parcă ai fi grăbit, îngrijat, ce-i?

— Alecu nu-i aici?

— Nu, a plecat după dejun și nu s'a mai întors.

— Nu știți nici dumneavoastră unde-i?

Alerg de un ceas și-l caut și nu-i chip să-l găsec.

— O fi pe piață ori la club ori două vre-o altă treabă.

— L'am căutat până acum; mâine dimineață, la 10, ni se protestează polițele.

— Care polițe? / Central University Library Cluj

— Unele dintre împrumuturi dela banca Economia; ar. trebui să găsim imediat bani ca să aranjăm și altele.

— Av-ți datorii?

— Destule și Alecu pare a le uita.

— Ce se poate întâmpla?

— Nu mă întrebați, doamnă, poate fi rău... plec să-l mai caut; artați-mă că v'am deranjat.

Oglinda din sală reflecta fața schimbată a Luciei ce, fără putere, se lasă pe un scaun închide ochii și-și acopere obrazul cu palmele-î reci...

Soneria sbârâie tare și la fereastra sălei se profilează chipul lui Brădeanu. Lucia aleargă să-i deschidă și când se uită în fața-i pătată și 'n ochii adânciți, se dă, înspăimântată, un pas înapoi înăbușind un țipăt.

«Ce fi-i?»

Întreabă el ca în trecut pășind înainte spre birour.

— De ce ești așa schimbat? Unde ai fost? Ți s'a întâmplat ceva?

— Aaa! Am fost departe tare; am fost la cofetărie, la fabrică și la club.

— Te-a căutat Preda.

— M'o fi căutat și nu m'a găsit?..

— N'a fost prin țigănie, te gasea..

— Eu, eu am fost prin țigănie?

— Ai fost cu o trăsură de piață te-a văzut Ion când se întorcea cu caii dela potcovit.

— Minte, nu m'a văzut.

— Ia întrebă-l.

— Să-l întreb și să mintă, îl spulber...

— Daci-l ameninți...

— Ba-l voi lăsa să spuie palavre.

Zice Brădeanu șergându-și fruntea cu batista din care se răspândește, în casă, un puternic parfum...

— Ai fost și la Sihni?

— De ce mă întrebi?

— Știu că ei au acest parfum.

— Care?

— Acel de pe batista ta.

— Eu? eu am parfum?

— Și de-ai avea?..

— Nu știu ce îți mai dă în gând...

— N'am fost, asta-i, n'am fost.

— În sală intră Ion și ochii lui blânzi cată împrejur și trec, minunati peste toate.

— Măi...

Incepe răstit Brădeanu.

— Las, las, că-l întreb eu, tu să taci.

Urmează Lucia în franțuzește.

— Ai întâlnit pe domnu în țișanie când te duceai ori când te împorțecai spre casă? Am pus un rămășag.

— *Eu potcovii căii când trecea dumnealui în trăsură, potcovii era...*

— M'ai văzut tu pe mine?

— Da, cuconașule, să nu vă supărați, erați în trăsura lui Tudose.

— Chiorule! Nu eram eu, o fi fost Sinescu, el seamănă cu mine.

— Ba zău, cuconașule, dumneavoastră erați, să întrebe cuconita pe birjar... Zice Ion surâzând și învărtindu-și încet pălăria în mâinile-i groase.

— Bine, Ioane, a pierdut domnu rămășagu, poți să te duci...

— Bravo! ai ajuns la confruntări... Ce murdărie... Ce josnicie... puu!

— Prin tine mă înjosesc, o recunosc.

— Taci.

Strigă Brădeanu și fața-i pătată de rotocoale albastrii se înroșește toată iar vinele capului, ca două lipitori sătule, parcă ar undula în sus, spre păr...

«Taci, ticăloaso, că ai să mă omori! Nu mai văd unde sunt, mi-i rău»!..

Și trecând în biurou Brădeanu vorbește singur, se tângue și se lasă de sus pe canapeaua ale cărei teluri, lovindu-se între ele, zângănesc prelung.

În sală, Lucia, cuprinsă de un suprem desgust, se uită ca o neștiută înaintea și mințea-i, plină de un singur gând, pare a se lupta respingând pe toate cele ce, ca niște fluturi negri, îi joacă împrejur.

Tot sufletul ei o îndeamnă să plece și totuși indoiala ce-i răsare deodată în minte parcă ar cuprinde-o, o leagă și o ține în loc.

«Să-l părăsesc acum când nu se știe ce va aduce ziua de mâine când e nevoie să n'aibă alte preocupări?»

O remușcare îi taie inima amintindu-și de copii și, slabă în voința-i, umblă de colo până colo, atingând cu degetele-i reci unele lucruri ce parcă-i sunt mai dragi astăzi ca ori când.

Se înserează; o pată de lumină mai lucește pe apa oglinzei în care nu se mai poate uita Lucia de un timp; din biuroș se aude sforăitul lui Brădeanu întrerupt din când în când de respirația-i neregulată. Cu capul lăsat pe spătarul canapelei, Lucia se gândește căutând să-și explice multe lucruri pe care încrederea ei în Brădeanu o făcuse să le vadă așa cum se văd pietrele false încrustate într'un metal scump.

Soneria îi întrerupe gândurile și pe ușa laterală a sălei, intră încet Stroescu.

— Aici-i Alecu?

— Aici, doarme.

— Doarme?

— De ce te miri și de ce ești îngrijat?

— Nu s'îngrijat, dar... hai vino în sufragerie să vorbim...

Bătrânului, vădit îngrijat, parcă l'ar, veni greu să găsească cuvinte. Își trece încet degetele prin barbă, face câți va pași, apoi, ca și când ar fi luat o suferință hoărâre, vine în fața Luciei, se așează pe un scaun și apropiindu-i o întreabă emoționat: Cluj

— Și ce capital are Alecu în afacerile lui? Vreau să zic capitalul lui propriu nu al societății...

— Nu știu.

— Nu ți-a spus niciodată?

— Nu.

— Și tu l'ai întrebat?

— Am făcut-o, dar tot atât ar fi fost să calc o viperă pe coadă și de atunci...

Cum? Tu nu știi ce aveți?

— Nu, un timp, cu câți-va ani în urmă, când era lefegiu, ști-m, acum, de când câștigă mult nu-mi mai spune nimic, de ce vrei să știi care-i capitalul?

— E necesar, nu putem prevedea ce aduce ziua de mâine și mă gândesc cum am salva ceva.

— Ce-i? Spune, e urmărit Alecu?

— Nu, dar...

— Ce-i? spune.

— A luat din fondul societății, nu a mai pus la loc, pentru alte afaceri s'a împrumutat dela bancă, mâine e scadența și...

— Știe că-i mâine scadența?

— Se poate să nu știe? Eu cred că-i o simplă neglijență, e prea înțins în afaceri, ca tă pe unele uitând pe altele; am toată încrederea însă că răul îi de reparat...

Dar ce-o fi făcut oare cu banii ce se constată că lipsesc din casă, în ce noi afaceri le-o fi întrebuințat, nu știi?

— Nu.

— Vă văd trăind ca ori când ba pe tine poate mai modest ca altă dată, atunci ?

— Nu știu, simt însă că ne așteaptă ceva rău.

— Ori ce-ar surveni, Lucico, tu trebuie să ai sânge rece ; nu-i timp de pierdut trebuie să fim prevăzători. Spune știi unde ține el banii ? Ar fi bine...

— Ce ?

— Să pui cât poți la o parte acum cât mai e timp.

— Nu pot, nu. Să-l trezesc și sfătuesc-l cum crezi, mi-i groază.

— Trezește-l și întreabă-l așa ca să nu înțeleagă preocuparea noastră. Oameni cum e Alecu sunt puțini, se joacă cu banii, îi scot din piatră seacă, fac minuni și noi tremurăm zadarnic poate...

— Nu, tu-i degeaba, tot mi-o spune.

CONSTANȚA MARINO-MOSCU

(Sfârșitul în No. viilor)

IN SEARĂ

La un tablou al pictorului N. Mantu

Mâna un car cu boi uitat, în seară,

Și întunericul acoperise

Țăranul dus în lumea lui de vise

Privind pierdut spre depărtări de ceară

Căci se topeau în funduri de abise

Pământul stins și noaptea ca o ghiară

Ce 'nfrigurată odihni-se iară

Pe orizontul cu pleoape 'nchise ..

Așa treceau fantome mișcătoare

Pe roți de umbră mari, neadormite,

Drumeții gliei negre, răbdătoare

Cind le ieși cu brațe desvelite

In drum o cruce

. au trecut agale

Dar omul se 'nchină cu gesturi pale

Credinței lui în zările sfârșite.

ALEXANDRINA SCURTU

BOLOCAN

Căpitanul Grigore, uscat, negru și sbanghiu, era cel mai strânic frontavolu din tot cuprinsul corpului I de armată. El comanda defilările, prezenta batalionul la inspecția generală și numai el era în stare să întrunească, chiar din prima zi, recruții regimentului și să cutremura pământul în marșuri de paradă: sus, sus, rrap, rrap!.. Și oamenii încordați, înspăimântați, mânați dela spate de gradații care-i loviau cu ceafțele peste pulpe, înaintau ca niște somnambuli, ridicau și trânteau opinca de li se cutremurau obrazii, apropiindu-se sau depărtându-se în tacturi surde, păstrând, prin minuni de echilibru capetele, pe vârful capului.

Sus pe culmea care mărginea câmpul de instrucție întins ca o moșie boierească se profila în scâpătatul soarelui, soldatul Bolocan, înfipț ca un semnal topografic, purtând pătura, cearșeaful și gamela, așteptând pe căpitanul Grigore să meargă la scăldat.

De când fusese grad inferior și până astăzi, căpitanul Grigore, nicădupă ce se însurase și era în vizită cu colonelul și cu Zambulatoș, cel mai bogat arendaș de prin împrejurimi, nu și schimbase programul.

Astăzi, după o zi de căldură copleșitoare, cu picioarele fripte de dogoreala nisipului încins de arșiță, istovit de comenzi sălbatice, cu chipiul pe ceafă și descheiat la bluză, se cobora la Dunăre însoțit la doi trei pași de Bolocan, cel mai chipeș dar cel mai prost soldat din companie după părerea generală.

Căpitanul Grigore nu știa să înoate; îi era chiar frică de apă.

Pe malul Dunării, ce-și călătoria apele încrețite spre adâncuri depărtate, Bolocan îl freca cu nisip până i se roșia pielea, îl săpuna din belșug, apoi urcat pe un trunchi de salcie bătrână, scorburoasă îi turnă în cap gamela cu apă iar căpitanul se limpezia cu respirația tăiată de strigăte neînțelese.

Bolocan, așezat în genuchi, curăția și ștergea apoi cu îngrijire picioarele noduroase ale căpitanului; în timp ce el, în cămașă și ismene albe, cari contrastau grozav cu fata lui tăciunită, își sucia țigara din tabacherea de carton lăcuit, ornată cu chipul țarului.

După bae căpitanul urcă agale pentru a nu se încălzi, malul escarpat al Dunării și ajuns la companie se așeza la masă, în grădinița împrejmuită cu porumbi și floarea soarelui, pentru care meritase elogiile corpului de armată.

Simultan, din două direcții diferite se prezentau bucătarul și băiatul dela cantină: unul cu o gamelă sfărăindă, adusă pe cărămidă, celalt cu litrul de juică galbenă.

Căpitanul mânca tacticos, mestecând încet, așeza parcă fiecare

înghițitura la focul ei, străjuit de Bolocan și de cantinier, pe cari-
 injura cu o împărțită îndușoasă.

Niciodată nu s'a întâmplat ca ultima lingură de ciorbă să nu
 fie însoțită de ultima înghițitură de țuică și plecând cu chipul p
 ceafă să nu-i cuprindă pe amândoi într'o ultimă injură.

Eu unul, vă mărturisesc, nu m'am increzut niciodată în aerul
 de simplitate al recruților. În cazarmă, fiecare se învârtește pentru a
 trăi mai bine, pentru a se feri de primejdiile cari circulă nevăzute în
 aer și cad ca din senin pe capul oamenilor.

Cei cu dare de mână se apără împărțind plocoane bogate; cei-
 lași răbdă și când nu mai pot răbda, dezertează.

Sunt însă și mijloace de apărare viclene, cari se transmit ca un
 cuvânt de ordine din contingent în contingent.

Cum au observat soldații că'n cazarmă numai proștii trăesc bine,
 nu știu. Fapt e, că foarte mulți recruți se fac că nu pricep nimic și
 cu timpul, după ce au rezistat tutulor metodelor de educațiune și de
 convingere contondentă, sunt scutiți de orice serviciu.

„Dați-mi un soldat deștept“... cer superiorii și, desigur, nu se
 gândește nimeni să le dea un Bolocan.

Sufletul recrutului n'avea însă secrete pentru căpitanul Origore,
 care fusese și el soldat bătut și injurat pe vremea lui și întrebuințase
 desigur aceleași mijloace de apărare, prinse nici el nu știa de unde.
 Înțelesese perfect de bine pe Bolocan pe care-l luase sub protecția sa,
 pentru amorul artei, răsplătindu-i cu o palmă veselă, fulgerătoare, orice
 servicii. Incolo, Bolocan trăia bine; prostia îi reușise. Trecea în com-
 panie „de omul lui don căpitan“; nimeni altul nu se mai atingea de
 el. Era scutit de planton, de gardă, de instrucție și lua de regulă
 două porții de carne.

Aproape de liberare, Bolocan și a dat arama pe față. N'am văzut
 ființă să se răsbune și să guste fineța răsbunării cu mai multă con-
 știență decât acest om batjocorit alăta vreme.

Era în ziua mare, solemnă, temută a inspecției de toamnă. Gene-
 ralul bolnăvicios, pesomorit, de o severitate excesivă înalță arțagos,
 citicând tot, fără nici-o considerație pentru smerenia tutulor, fără aten-
 ție pentru oameni, fără nici-o privire binevoitoare pentru ceasururile
 albe, pentru dușumelile frecate cu atâta trudă din zori zilei. Deodată
 se oprește în fața lui Bolocan și arătându-i patronul regimentului—i-
 coana sfântului Ioan Botezătorul, care toarnă de sus, apă, în capul
 lui Isus gol, în mijlocul gârlei, îl întrebă cu strășnicie în timp ce
 suita grămădită fără respirație la spatele lui îi făcea semne desperate:

— „Ce închipue tabloul ăla, băiatule?“

— „Să trăiți don ghegeneral, e don căpitan *Origore* când face bac
 la Dunăre.“ răspunse Bolocan cu o licărire de inteligență, care se
 stinse repede.

MAIORUL GHEORGHE BRĂESCU

Răsărit de Soare

Acolo unde pare al lumilor hotar,
Incet, sub geana zărei, vii licăriri apar.
Norași plutesc a lene cu zimțuri aurite,
S'adună, se'npreună ca unde încrețite.
Colorile s'îmbină ca în arc de curcubeu,
Se joacă între ele pe spațiul etereu.
Apoi, pe nesimțite, în fețe tot mai vii
Desfășurat se pare pe-albastrele câmpii
Că fâlfâie în vânturi al cerului stindard.
Rubine și smaralde în vatra mare ard;
Odoare făurite se fac și se prefac,
Comori ne mai văzute în jar și flăcări zac.

Iar aburii din vale ușor cum se ridică
Invăluie'n marama suavă, virginală
icoana matinală.

Stăpânitorul lumii încet, solemn apare,
C'o singură privire coprins-a cer și mare,
Și mantia-i de flăcări pe ceruri aruncată
Ca în apoteoză, măreț el ni s'arată.

Norași jur împrejur,
Ca flamuri în azur,
S'adună, fac prevaz
Cerescului extaz.
Iar vieți ce n'ar mai fi,
Și nimeni nu le-ar ști,
Chemate-s să și ea loc
La raza lui de foc.

ANA DIN COȘTILĂ.

CRONICA TEATRULUI

Teatru Modern: NEPOFTITUL

Comedia n'are importanță. E o comedie. Drăgălașă, simpatică, ușoară ca toate comediiile moderne, și mai ales franțuzești. Dealtfel comedia nici n'are nevoie, în general, de filozofie. Gravitatea, adâncimea, cerebralitatea țin de alt domeniu. Comedia nu poate avea decât cel mult caractere și cel puțin situații. Cele dintâiu sunt mai rare și mai prețioase; cele din urmă, mai plăcute spectatorilor de totdeauna și de pretutindeni. *Nepoftitul* are câte ceva din amândouă, ca toate comediiile de azi. În loc de caractere tipificate, à la Molière, are tipuri impresioniste, schițate la suprafață, care sunt mai fără valoare dar mai aproape de înțelegerea publicului. Molière creiază tipuri arătând toate fețelele unui singur suflet; autorii la modă caricaturizează sufletele, reducându-le la o singură fațetă.

Nepoftitul, dansatorul necunoscut, e un tip din acestea din urmă. Un fel de bohem flustratec, care trece dansând prin viață, e înobădat de pasiunea unui amor veritabil. Ca să pară mai nouă intriga, iubita eroului e o milionară sadea, pe când eroul însuși e „tinichea” și doar fracul împrumutat prevestește că va fi milionar. De altfel Tristan Bernard are multă simpatie pentru oamenii de felul dansatorului necunoscut, căci revine mereu asupra lor, dându-le locul de onoare în numeroasele sale piese. O încercare de-a crea un tip de Figaro modern, poate...

Dar, încă odată, comedia în sine n'are importanță. Mai prețios este interpretul simpaticei dansator necunoscut: Iancovescu. În *Nepoftitul* i-am reținut numele întâia oară, acum vre-o zece ani, când eroul era Liciu. Și azi eroul e figurantul de atunci. Și *Nepoftitul* de azi (numai eroul, firește) e de o calitate superioară. Nu ca putere de compoziție, căci în privința aceasta Liciu rămâne neîntrecut, ci ca spontaneitate comică. Iancovescu are izvoare de umor atât de bogate, că nu e nevoie să facă nici o sforțare spre a stârni efectele cele mai vii. E „briliant” fără să vrea și fără să pară. Când vrea să fie, nu e briliant, dar place. Chiar când comicul e înfășurat în tragic, pe Iancovescu îl crezi. Deaceea te mișcă și în dramă, unde nu pare sincer, deși crede că este. Comicii mari au slăbiciune pentru dramă. Sub masca râsului ochii lor lăcrămează. *Nepoftitul* însuși dansează între comicul burlesc și un sentimentalism înseninat de spirit. Balansarea aceasta e farmecul comediei. Iancovescu tocmai într'însa e strălucitor.

Trecerile lui umplu golurile de argumentație ale autorului, atât sunt de trăite. La Liciu aici se vedeau sforile. La Iancovescu îl vezi numai pe el, îl crezi, îl simți, și uiți că Tristan Bernard e la spatele lui și-i șoptește ce are de spus. *Nepoftitul* poate fi lesne o farsă de grădină, în care actorii să facă tumbe și să ia aplauze furtivoase; textul permite toate năzdrăvăniile. Iancovescu a sacrificat efectele letene. Zămbetul e de zece ori mai scump ca hohotul de râs grosolan. Măsura, discreția sunt, mai ales în teatru, semnele distincției artistice. Și Iancovescu e distins de acasă...

Azi, din fericire, avem mulți artiști buni și câteva talente deosebit de bune. Iancovescu a ajuns în fruntea celor mai buni. Poate că exagerăm. Alții vor spune că încă n'a ajuns. Alții că nici nu va ajunge... Cine se va uita însă în urma lui Iancovescu, va vedea lesne și înaintea lui. Prezentul clădește viitorul pe temeliele trecutului. Dealtfel părerile sânt totdeauna relative... Totuș, când se uită împrejur, când cântărești fără părtinire, poți trage o concluzie mai chibzuită. Pentru noi concluzia s'a cristalizat: n'avem azi nici unul mai înzestrat ca Iancovescu.. Asta nu însemnează a cobori meritele altoya. Însemnă numai a împărți meritul cui se cuvine. Mai ales că o asemenea constatare nici nu te poate opri de a vedea și cusururile. De o pildă: invariabilitatea în înfățișarea exterioară, care e și un semn de caracter modern. Sau, iarăș de pildă, cochetăriile înconștiente cu sine însuși, pe scenă .. Dar toate acestea sânt amănunte. Talentul e în suflet, nu în haine sau în mustăți.

Talentul eroului însă nu poate înlocui ansamblul. Conștiinciozitatea nu e totuș ansamblu. Sistemul stelelor înconjurate de bieți asteroizi, e detestabil. În loc să contribuie la strălucirea stelei, îi scade din lumină. Simpatia publicului nu trebuie pusă la încercări prea riscate— în interesul tuturor.

L. DEBREANU

In curând va apare de E. LOVINESCU:

L U L U

ROMAN

Editura ALCALAY

A APĂRUT:

E. LOVINESCU

CRITICE

**VOL. III
EDIȚIA II-a**

LEI 10

EDITURA ALCALAY

BCU Cluj / Central University Library Cluj
ULTIMELE NOUȚĂȚI

I. PETROVICI

Amintiri universitare

Prețul 8 LEI.

VA APARE DE

L. REBREANU

ION

ROMAN

Volumul I: GLASULĂ PMANTULUI

Volumul II: GLASUL IUBIRII

Editura **ALCALAY**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A APRUT DE

L. REBREANU

CALVARUL

**O povestire de actualitate extrem
de interesantă, cu peripeții palpitate,
într'un volum elegant de peste
250 pagini.**

6 L E I

Editura **ALCALAY**